

**Finnugor vonatkozású tudománytörténeti adalékok IV.
(Csúry Bálint, Artturi Kannisto, Heikki Paasonen,
Pápay József, Zsirai Miklós)**

A. MOLNÁR Ferenc

Miskolci Egyetem
amolnarf@t-online.hu

A „Debreceni Szemlé”-ben nemrég jelent meg Maticsák Sándor és Keresztes László „Száz éves a finn és finnugor oktatás a Debreceni Egyetemen” című cikke (Maticsák – Keresztes 2015).¹ Ehhez és a korábbi tanszéktörténeti beszámolókhöz egy bővebb változatban érdemes lenne még – az oral history alapján is – további visszaemlékezéseket fűzni, hiszen számos esemény ma élő részesei és tanúi közül is többekkel előre haladt már az idő.

Az említett cikk egy feltételezéséhez érdekes adalékkal tudok szolgálni, és ennek kapcsán még néhány további, olykor már távolabbról ide kapcsolható megjegyzést fűznék a cikk következő megállapításához: „Nagy megtiszteltetés volt tanszékünknek, hogy az egyetem vezetése díszdoktori felterjesztésünket többször is méltányolta. Elsőnek, talán még Pápay kezdeményezésére, a híres nyelvész, Artturi Kannistót avatták díszdoktorrá, már Csúri idejében” (Maticsák – Keresztes 2015: 43). Kannisto 1935-ben történt díszdoktorrá avatásáról már írtam, s megemlítettem, hogy erről a Debreceni Egyetem Kézirattárában fényképek is vannak. Bár ő valóban elsősorban a vogul nyelvvel foglalkozott, a díszdoktoravatást mégsem Pápay József († 1931), a másik obi-ugor nyelv, az osztják kiemelkedő kutatója, hanem az ő tanszéki utóda, Csúry Bálint kezdeményezte, akinek a fő kutatási területe a magyar nyelvjárások volt.

Ő ugyanis 1936-ban Helsinkiben Kannistóval együtt adta ki Yrjö Wichmann csángó szótárát: „Yrjö Wichmanns Wörterbuch des Ungarischen Moldauer Nordcsángó- und des Hétfaluer Csángódialektes Nebst Grammatikali-

¹ Ez a cikk a FUD jelen számának 3–16. oldalán is olvasható.

schen Aufzeichnungen und Texten aus dem Nordcsángódialekt”. Herausgegeben von Bálint Csúry und Artturi Kannisto (Lexica Societatis Fenno-Ugricae IV). A korrektúraolvasásban Papp István, a debreceni egyetem magyar nyelvtudományi tanszékének későbbi professzora is segítségükre volt. A munkálatokat Csúry és Kannisto 1934-ben Finnországban kezdték el, majd 1935-ben Csúry debreceni házában folytatták, ahol a nyomdakész kéziratot is megcsinálták, a korrektúrát pedig 1936-ban Kannisto karjalai nyaralójában nézték át. Kannisto „Ahlqvist Ágost és Budenz József levelezése egymással” című honoris causa doctor értekezése Papp István fordításában meg is jelent (Kannisto 1940–1941). Ez lényegében Kannisto finnül és Fokos-Fuchs Dávid fordításában németül kiadott hasonló tárgyú munkájának némileg rövidített, illetve módosított változata (vö. Kannisto 1939a; 1939b). Wichmann kéziratából Csúry egy cikket szintén közzétett: „Wichmann György északi-csángó hangtanának kiadatlan részei” (Csúry 1940: 73–87, 137–143). A cikkek végén azt írtam, hogy a díszdoktoravatásra még visszatérek. (Alkalomadtán fényképek és egy-két más adat közlésére gondoltam, erre azonban nem került sor; a fentiekre ld. A. Molnár 1991: 148, 151–2). Ezt olvasván 1994. X. 23-án keltezett levelében Kiss Jenő elküldte nekem Csúry egy Zsirai Miklóshoz, a budapesti Pázmány Péter Egyetem Finnugor Tanszéke professzorához írt levelének a xeroxmásolatát, amelyben Kannisto díszdoktoravatásához kér segítséget. Kiss Jenőnek a Zsirai-levelezés (másolata) birtokában volt/van, s még azt kérdezte tőlem, megmaradtak-e Debrecenben Csúry kézíratai és levelezése. Sajnos, ezek – köztük készülő déli csángó szótárának kézírata – (vö. Csúry 1939: 5) – a háborús események során megsemmisültek, s mint unokájától, ifjú Csúry Istvántól megtudtam, egyedül a Kalevala-centenárium évében, az 1934/1935-ös tanév II. félévében a Kalevaláról tartott kétórás előadásának van meg egy füzetbe tintával írt kézírata, valamint egy, „A magyar nyelv élete” című kéziratnak a kezdete (ld. Nyirkos 1961: 149; A. Molnár 1991: 150).

Ha Zsirai válaszlevele nem is maradt meg, érdemes közölni a Csúry-levélet (amiért Kiss Jenőt illesse köszönet): „Kedves Miklós! [Bekezdés] Minapi találkozásunkkor nem volt rá jó alkalom, hogy Veled bizalmasan megbeszéljem az alábbiakat, ezért levélben írom meg. [Bekezdés] Kannisto Artúr, a mindnyájunktól oly nagyra becsült, kiváló finn nyelvtudós a jövő tavaszon és nyáron május közepétől körülbelül két hónapra Magyarországra jön, s ez idő alatt nagyjából az én vendégem lesz Debrecenben. Én ezt az alkalmat arra szeretném felhasználni, hogy a debreceni egyetem valamely formában fejezze ki tiszteletét és nagyrabecsülését e kiváló s a magyar nyelvhasználatra nézve is nagyfontosságú bűvárlatok végző tudós iránt. Setälä Emil mellett

legnagyobb és legbefolyásosabb finn barátja nemzetünknek. Másfelől pedig Kannisto személyén keresztül a testvér finn nemzet iránti tiszteletadásunkra is alkalmunk lehetne. A finn nemzet szeretete, rokonszenve mindenkor kedves volt nekünk, de kétszeresen az a mostani nehéz időkből. [Bekezdés] A multkorában a budapesti egyetem Setälä Emilt, a mindnyájunktól szeretett és tisztelt finn tudóst tiszteleti doktorává avatta. Úgy gondolom, a debreceni egyetem is kifejezheti tiszteletét ily formában Kannisto iránt, ki ezt az utat utolsó magyarországi útjának szánta. [Bekezdés] Tehát, mikor erre gondoltam, a debreceni egyetemnek is, a finn–magyar testvériségnek is szolgálni akartam. [Bekezdés] Úgy látom, a mi karunk azt szeretné, hogy mielőtt a dolgot megindítaná, kapná meg felülről a beleegyezést és biztatást. Egyesek még bizonyos anyagi kérdéseket is fölvetettek ezzel kapcsolatban (pl. diploma díja, bankett költsége, Kannisto útiköltsége, noha ez utóbbi nem jöhet számba, hiszen Kannisto itt lesz), amelyekről én, megvallom, az eddigi díszdoktoravatásokkal kapcsolatban sohasem hallottam. [Bekezdés] Ebben az ügyben írok Hómann miniszter úr önmagyméltóságának és Szily államtitkár úr öméltóságának is, mert minapi fent létem alkalmával nem tudtam hozzájuk bejutni. Veled is, G. [Gombocz] Zoltánnal is előszóval szerettem volna a dologról beszélgetni, de Zoltánnak főrendiházi ülése volt, Veled sem volt jó alkalmam bizalmas beszélgetésre. [Bekezdés] Arra kérlek, mutasd meg e levelet G. Zoltánnak is és legyetek segítségünkre abban, hogy karunk és egyetemünk felülről is kapja meg a szükséges beleegyezést, illetőleg bátorítást. Azt hiszem, Zoltán most hivatali sűrűbb érintkezése alkalmával az illetékes főhatóságokkal könnyen segíthetne rajtunk. Nálunk most a vezetés és túlsúly matematika-természettudományos kézben van s mindenképpen fölférne egy kis humán segítség. [Bekezdés] Mindkettőtöket szeretettel üdvözöl igaz hivetek és hű barátotok [Bekezdés] Csúry Bálint [dátum:] Debrecen, 1934. XII. 23. (A levél helyesírásán nem változtattam – A. M. F.)

Kannisto a debreceni magyar nyelvészeti tanszék évkönyvébe-folyóiratába, a Magyar Népnyelv III., Csúry Bálintra († 1941) emlékező kötetébe szintén küldött egy cikket: Paasonen Henrik kutatóútjai (Kannisto 1941). Ez nyilván a „Heikki Paasonen tutkimusmatkat”, illetve németül „Die Forschungsreisen Heikki Paasonens” című (Kannisto 1942a, 1942b) tanulmányának magyar fordítása, amelyből különnyomat is készült. Mivel Paasonennak is voltak magyar (sőt, mondhatjuk, debreceni) kapcsolatai – s ez évben lévén születésének a 150. évfordulója (ld. Keresztes László írását a FUD jelen számának 401–408. oldalán) – térjünk most ki röviden ezekre is.

Paasonen nem vezetett naplót, Kannisto főleg levelei alapján számol be kutatóútjairól. S cikke pár soros bevezetőjében Paasonent „minden idők leg-

nagyobb finnugor nyelvtudósának” nevezi. 1893 nyarán, már két mordvinföldi útja után és mint kinevezett egyetemi magántanár, Paasonen Magyarországra jött, hogy magyarul tanuljon. Itt megismerkedett Palásthi Paskay Máriával, akivel a következő évben házasságot kötöttek. Paasonenné már két kisgyerekekkel (először velük ment egy dajka is) kétszer is a férje után utazott, egyszer mordvin- és tatárföldön töltöttek együtt egy évet, egyszer pedig Kazanyban néhány hónapot, amikor Paasonen ott a gyűjtött anyagát rendezte.

Erdemes megemlékeznünk Pápay Józsefnek a Paasonen-családdal való találkozásáról, valamint Pápay és Paasonen későbbi (esetenkénti) kapcsolatáról is. Pápay mielőtt 1898-ban osztyájköldi kutatóútjára indult, egy ideig Szentpéterváron volt, és oroszul tanult, illetve a szakirodalommal ismerkedett. Március 6 és 14 között innen Helsinkibe is átutazott, amiről naplójában is beszámol. A Debreceni Református Kollégium Kézirattárában lévő Pápay-hagyaték egy-két részét, köztük a finnországi naplót, kiadtam (A. Molnár 1996), további, nagyobb részét pedig Kissné Rusvai Juliannának ajánlottam feldolgozásra, aki vezetésemmel e tárgyból írta meg a PhD-dolgozatát (Kissné Rusvai 2010). A Pápay-hagyatékban mindketten nemegyszer találkoztunk Paasonen nevével. Jellemző az akkori finn nyelvészek összetartására, a finn és a magyar nyelvészek közti szimpátiára, hogy Pápayt, az akkor még kezdő, ismeretlen magyar kutatót Helsinkiben a vezető finn tudósok is kézzel kézre adták, vendégelték: Setälä, Jooseppi Julius Mikkola, Almberg (Jalava), Kaarle Krohn, Yrjö Wichmann, s nem utolsósorban Paasonenék. Pápay is, úgy látszik, természetesen vette, hogy megérkezése után bejelentkezhet Setälänél és másoknál. Setälä – miután előző nap elkerülték egymást – március 8-án reggel kereste fel Pápayt. (A finnországi Pápay-naplónak azokat a részeit idézem, ahol Paasonenékát említi.) „Tőle [Setälätől] megtudtam, hogy Paasonen is itthon van (Unionkatu 5.) Sokáig beszélgettünk együtt [magyarul]. Majd Setälä telefonozott Paasonen dr-nak, hogy még ebéd előtt meglátogatom. Paasonenné fogadott egy aranyos kis babával együtt, majd a neszünkre Paasonen is kijött, a kölcsönös üdvözlés után megeredt a szavak árja, alig tudtunk megválni egymástól, nagy hirtelen megkötöttük a barátságot. ... márc. 9. ... Közben eljött a 4 óra és sietnem kellett Paasonenékához ebédre. Az ebédet a legjobb hangulatban költöttük el, olyan otthonosan éreztem magam a kedves családnál. ... Igen sokat ittunk bort, sört, puncsot stb., stb. 10 órakor elkövetkeztem a szeretetreméltó családtól. Paasonen elkísért. Útközben még egy mulatóba is betértünk, muzsikát hallgattunk, angol kisasszonyok muzsikáltak ott. ... márc. 10.: Délelőtt féltizenkét órakor meglátogattam Mikkola drt (Erik katu 3). ... Nagyon szívesen fogadott. Csakhamar bemutatott a feleségének, egy aranyos szőke teremtésnek (olyan, mint egy baba

[ő Maila Mikkola, későbbi írói nevén Maila Talvio].² Nagyon jól beszél németül. Örömben rögtön telefonáltak Paasonénéknak, hogy jöjjenek. Nemsokára meg is érkeztek. Együtt reggeliztünk. A kedves háziasszony játszott a kantelén egy részletet a Kalevalából. Igen erőltetett, hogy énekeljünk neki Paasonennéval magyar nótát. ... Elhatároztuk, hogy estefelé színházba megyünk. Két óra fele Paasonenné kalauzolása mellett elmentem az Atheneumba, megnéztük a képtárt, nemsokára ott termett Paasonen is. Sok szép képet láttam. ... Estefelé elmentem Paasonénékhöz, mert úgy állapodtunk meg, hogy a színházba együtt megyünk. ... Ott volt Mikkoláné is. Nemsokára megkezdődött az előadás. Juha Vesainen (finn népszínmű), a kedves Mikkoláné tolmácsolta a darabot, – Könnyen megértette velem. ... márc. 11.: ... Délután 6 órakor mentem Paasonénékhöz. Ott töltöttem egy pár órát, aztán újsággal megrakodva jöttem vissza a szállóba – elég lesz végig futni. ... márc. 12.: ... Öt órakor érkeztem P[aa]sonen]hoz. Ebéd után rögtön indultunk a finn-ugor társaság ülésére... Setälä bemutatta Karjalainent is. Együtt láttam a finnugorokat mind valamennyit. ... Nem vártuk be az ülés végét, Paasonen és Mikkola dr.-kal távoztunk. Az uccán összejöttünk Setälével és Krohnnal, aztán betértünk egy vendéglőbe, Krohnnak megígértem, hogy hétfőn d. e. 11. órakor meglátogatom (lak: Ruohalahdenkatu 8. Gräsviksgatan 8.). Csak 11 óra felé következünk el egymástól. ... márc. 13.: ... Paasonénékhöz mentem, ott megreggeliztünk. Reggeli után Paasonennéval megtekintettük a néprajzi múzeumot. ... nemsokára innét is távoznom kellett, mert Setäläekhez kellett készülődni, tehát elkövetkeztem Paasonen aranyos kis feleségétől és haza siettem. ... Míg távol voltam Donner keresett, a portás átadta névjegyét. Néhány levelet írtam, aztán mentem vacsorára Paasonénékhöz. ... Mikkoláék már ott voltak, theánál ültek... Thea után következett a toddi, azután a vacsora, vacsora után újra a toddi, fekete kávé, konyak stb., stb. Mikkoláék már korábban is készültek, de csak 11 óra tájban távoztak. Én még maradtam, Paasonennal meghánytuk-vetettük a jövőt, terveinket stb. Csak 12 órakor mondtunk egymásnak nyugodalmas jó éjszakát. ... márc. 14.: ... Paasonének kisleányának egy pislogó babát akartam venni. Csak nagy nehezen ta-

² Ettől a szép fiatal és később szlavistaként, ill. íróként is igen elismert házaspártól Pápay márc. 14-én egy fényképet kapott. Ezen aláírás („Joos. J. [/] Maila Mikkola”), a hátlapon pedig dedikáció van (M. Mikkola írásával): „Herra tohtori J. v. Pápaylle muistoksi hauskoista hetkistä Helsingissä. Tervetuloa takaisin Suomeen! Joos. J. und Maila Mikkola.” [Dr. Pápay József úrnak a Helsinkiben együtt eltöltött rövid, kellemes idő emlékére. Isten hozta újra Finnországba! Joos. J. és Maila Mikkola.] Ld. a Pápay-hagyatékban a Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtárának (a Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtárának) a Kézirattárában (száma: R. 1679); ill. A. Molnár 2003.

láltam. ... A babát elvittem, volt öröm Izraelben. – Szegényke annyira futkározott, hogy még el is esett. ... Az idő igen gyorsan haladt, már fél hét – elbúcsúztam tehát a kedves családtól, de már ideje is volt. ... Otthon aztán hozzákezdtem a pakoláshoz, sietnem is kellett vele, kis híja, hogy le nem késtem. Fizettem és robogtam az állomásra. ... Az állomáson ott találtam a kedves Paasonenékát. Még oda is eljöttek. Paasonenné fölvirágozott-bokrétázott... Cukrot, narancsot pakolt el számomra. – Érzékeny búcsút vettem tőlük. A vonat gyorsan robogott tovább, gondoztam a kedves emléket, a kis virágbokrétát. A fejem fölé tettem, úgy aludtam el. Álmomban még mindig Helsingforsban voltam, a kedves jó ismerősök körében, szinte rosszul esett a valóra ébrednem” (A. Molnár 1996).

Megemlítem, hogy Pápay finnországi naplójának a szöveget követő tartalmi ismertetése finnül is megjelent (A. Molnár – Tervonen 1997). Korábban két tudománytörténeti tárgyú, főleg szövegközlést tartalmazó cikkem úgy jelentettem meg Finnországban finnül, hogy megkértem Viljo Tervonen barátomat, fordítsa le őket finnre, s egyben felajánlottam a társszerzőséget. Ez esetben is ez történt, noha itt magyarországi megjelenésről volt szó. Viljo Tervonen [† 2011] – aki egyébként a finn–magyar tudományos és kulturális kapcsolatok legeredményesebb kutatója és művelője volt – ez esetben viszont nem fordítást, hanem egy, a tartalmat ismertető szöveget készített. Ezt kifogásoltam is, mondván, hogy ezzel szürkül a napló stílusa. Viljo jó időre meg is sértődött ezen, s válaszlevelében valamelyik volt professzora véleményét is idézte, aki jelesnek vagy kitűnőnek minősítette az ő stílusát. Én pedig nem bolygattam tovább a dolgot, az általa küldött finn szöveget hoztuk le, lábjegyzetben utalva a napló közel teljes eredeti szövegének (A. Molnár 1996) a megjelentetésére is. Van, amikor a megjelentetett finn szöveg tartalmilag szorosán követi a magyart, van, amikor viszonylag kevésbé. Például a Paasonenéknál tett március 9-i látogatásról beszámoló, fentebb idézett szövegnek a következő a finn megfelelője: „Päivälliselle Pápay oli kutsuttu Paasonen luokse. Tämän miellyttävän perheen tunnelma oli aivan kotoinen, yhdessäolo kesti iltakymmeneen asti” (A. Molnár – Tervonen 1997: 110).³

³ Minderre azért is tértem ki, mert noha általában is jó tudományos együttműködés volt köztünk, gondolom, főleg ez a nézeteltérés s talán egy vagy két filológiai „súrlódásunk” lehetett az érzelmi háttere annak a sajátos mondatnak, amelyet Viljo Tervonen Reguly Antal Finnországból írt levelei finn nyelvű kiadásának az előszavában írt. Ebben ugyanis megjegyzi, hogy a könyv elején közölt fénykép szerintem nem a Regulyé, de „silmmäme ovat tottuneet jo tähän perinteiseen kuvaan” [a szemünk hozzászokott már ehhez a hagyományos képhez] (Tervonen – Rumohr-Norio 2006: 10). Viljo azonban már nem jól emlékezett vonatkozó cikkemre, én nem erről az ismert és a névalírást is tartalmazó

Később ilyen meghitt találkozások ugyan már nem voltak Paasonen(ék) és Pápay között, de tartották egymással a kapcsolatot. A Debreceni Egyetem Finnugor Tanszékének könyvtárában ma is megtalálható Paasonennak a „Die finnisch-ugrische s-laute” című munkája és egy különlenyomata, amelyeket baráti dedikációval küldött Pápaynak (A. Molnár 1989: 80). A Pápay-hagyatékban néhány Paasonen-levél szintén található. Paasonen 1900. április 13-án Oroszországból magyar nyelvű levélben értesíti Pápayt, hogy most a csere-miszek közt van, s készül az osztjákokhoz. Szeretne megismerkedni Pápay utazásával és gyűjtött anyagával, erről kér értesítést. 1907. március 20-i finn nyelvű levelében pedig könyvajándékot köszön meg, s ő is elküldi néhány közleményét. Amikor Paasonen 1911. június 10-én Budapestre érkezett, erről már másnap értesítette Pápayt, s a legutóbb küldött könyvekért is köszönetet mondott. Bizonyára találkoztak Debrecenben is, mert egy hónap múlva már a szíves vendéglátást köszöni meg, s a tervezett budapesti viszontlátás programjáról ír. Pápay egy finn nyelvű levélpiszkozata szerint azonban erre nem került sor, nem tudott felmenni Budapestre (Kissné Rusvai 2008: 127–8; 2010: 107–8).

Visszatérve Csűry Bálintra, azt is megállapíthatjuk, hogy általában is gondosan ápolta finn kapcsolatait. Tanársegédje, Bakó Elemér finnországi tanulmányúton járt, hogy az ottani népryelvkutatást tanulmányozza, s mint ő említi, a finnek iránti szimpátiáját Csűry az óráin is nemegyszer kinyilvánította (Bakó 1941: 30). A Magyar Népryelv Csűryre emlékező kötetébe a finnek közül a már említett Kannistón kívül Lauri Hakulinen (1943) és Lauri Kettunen (1943) is írt, a nyelvjáráskutatás témakörébe vágó írásokkal tisztelték meg az emléket. Érdekességként megjegyzem még, hogy Kodolányi János „Suomi” című könyvének (Turul, Bp., 1942) a 61. oldala után egy kép van, amin az aláírás szerint 1936 szeptemberében Kannistóné, Hakulinenné, Kannisto Tytti, az író és néhai Csűry Bálint áll a helsinki kikötőben. (Előtte Csűry és Kannisto Wichmann északi csángó szótárán dolgoztak.) E képet a „Négykezes – Nelikätisesti” kétnyelvű magyar–finn folyóirat 1988/1-es mu-

Reguly-képről írtam, hogy nem valós, hanem arról, amely Fényes Eleket, a nagy magyar statisztikust ábrázolja, s amelyet néhányszor tévesen Reguly-képként hoztak le, pl. Képes Géza egy népszerűsítő cikke, ill. May István „Die Briefe von Antal Reguly an A. A. Kunik 1845–1855 – Reguly Antal A. A. Kunikhoz írt levelei 1845–1855” című könyve (Bp., MTA, 1990). Ld. A. Molnár 1989: 77; 1991: 146. Levelet írván aztán „öreg barátomnak”, ill. amikor 2007 nyarán rövidebb ideig Helsinkiben voltam, s őt (Espooban) telefonon felhívtam (meglátogatni már nem volt időm), megbizonyosodhattam róla, hogy jó viszonyunkat az említett dolog nem szüntette meg.

tatványszámának 12. lapján egy Kodolányi-írás után újra közölték, de a képen láthatók közül Csúry Bálintnak a nevét elhagyták (A. Molnár 1991: 151).

Irodalom

- Bakó Elemér 1941: Csúry Bálint élete és munkássága. *Magyar Népryelv* 3: 7–38.
- Csúry Bálint 1939: Mit akarunk? *Magyar Népryelv* 1: 3–6.
- Csúry Bálint 1940: Wichmann György északi-csángó hangtanának kiadatlan részei. *Magyar Nyelv* 35: 73–87, 137–143.
- Hakulinen Lőrinc [Lauri] 1941: A népryelvi szótár és a modern nyelvkutató. *Magyar Népryelv* 3: 102–114.
- Kannisto, Artturi 1939a: August Ahlqvistin ja József Budenzin keskinäistä kirjeenvaihtoa. *JSFOu* 50/3: 1–48.
- Kannisto, Artturi 1939b: August Ahlqvists und Josef Budenz' Briefwechsel. *JSFOu* 50/3: 49–104.
- Kannisto Artúr [Artturi] 1940–1941: Ahlqvist Ágost és Budenz József levelezése egymással. A Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve 1940–1941: 159–200.
- Kannisto Artúr [Artturi] 1941: Paasonen Henrik kutatóútjai. *Magyar Népryelv* 3: 130–147.
- Kannisto Artturi 1942a: Heikki Paasonen tutkimusmatkat. *JSFOu* 51/3: 1–24.
- Kannisto, Artturi 1942b: Die Forschungsreisen Heikki Paasonens. *JSFOu* 51/3: 25–49.
- Kettunen Lőrinc [Lauri] 1941: Tapasztalatok a nyelvjárási térképezés köréből. *Magyar Népryelv* 3: 148–155.
- Kissné Rusvai Julianna 2008: Pápay József kapcsolatai finn tudósokkal. *FUD* 15: 125–134.
- Kissné Rusvai Julianna 2010: Pápay József kéziratos debreceni hagyatéka. A Nyíregyházi Főiskola Pedagógusképző Kara, Nyíregyháza. 2010.
- Maticsák Sándor – Keresztes László 2015: Száz éves a finn és a finnugor oktatás a Debreceni Egyetemen. *Debreceni Szemle* 23/1: 34–45.
- A. Molnár Ferenc 1989: Finnugor vonatkozású tudománytörténeti adalékok I. *FUD* 1: 79–81.
- A. Molnár Ferenc 1991: Finnugor vonatkozású tudománytörténeti adalékok II. *FUD* 2: 145–158.
- A. Molnár Ferenc 1996: Pápay József finnországi naplója (1898. márc. 6. – 1898. márc. 14.). In: Mészáros Edit (szerk.), *Ünnepi könyv Mikola Tibor*

- tiszteletére. A JATE Finnugor Tanszék különkiadványa, Szeged. 231–234.
- A. Molnár Ferenc 2003: Pápay József oroszországi (szibériai) fényképgyűjteménye. In: Bakró-Nagy Marianne, Rédei Károly (szerk.), Ünnepi kötet Honti László tiszteletére. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest. 309–314.
- A. Molnár, Ferenc – Tervonen, Viljo 1997: József Pápay Suomessa 1898. FUD 4: 109–111.
- Nyirkos István 1961: Csúry Bálint halálának 20. évfordulójára. Magyar Nyelvjárások 7: 147–149.
- Tervonen, Viljo – Rumohr-Norio, Liisa (toimittaneet ja suomentaneet) 2006: Matkalla tutkijaksi. Antal Reguly'n kirjeitä vuosilta 1839–1840. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

*

**Some Remarks on the History of Finno-Ugric Linguistics
(Bálint Csúry, Artturi Kannisto, Heikki Paasonen,
Pápay József, Zsirai Miklós)**

This article contains data pertaining to interpersonal contacts of some Finnish and Hungarian linguists. For instance, it contains a letter by Bálint Csúry, professor of Hungarian and Finno-Ugric linguistics at the University of Debrecen (1932–1941) to Miklós Zsirai, professor of Finno-Ugric linguistics at the University of Budapest (1932–1955) in order to support the conferring of the title of doctor honoris causa by Debrecen University upon Artturi Kannisto, professor of Finno-Ugric linguistics at the University of Helsinki (1927–1943). The contribution also explores some interesting data, among other things, on the contact between József Pápay, professor of Hungarian and Finno-Ugric linguistics at the University of Debrecen and Heikki Paasonen, professor of Finno-Ugric linguistics at the University of Helsinki (1904–1919).

FERENC A. MOLNÁR

